

фільму і розглянути зі студентами питання, які виникли в них під час перегляду, а також повернутися до кожного етапу окремо під час розгляду причини смерті та формулювання патологоанатомічного діагнозу.

Отже, в наш час використання сучасних технологій у викладанні патологічної анатомії та секційного курсу не має бути самоціллю і замінювати традиційний педагогічний процес, в якому основне місце відводиться безпосередньому спілкуванню студента з викладачем, а розширювати їхні можливості.

Список використаної літератури

1. Використання новітніх технологій та традиційних засобів навчання при вивченні патоморфології в сучасних умовах / Н. В. Ройко, Т. В. Новосельцева, Б. М. Филенко [та ін.] // Досягнення і перспективи впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих медичних (фармацевтичному) навчальних закладах України : матеріали Всеукр. навч.-наук. конф. з міжнар. участю. – Тернопіль, 2014. – С. 333–334.
2. Інноваційні технології в організації самостійної роботи студентів вищого державного навчального закладу України «Українська медична стоматологічна академія» / В.М. Ждан, В.М. Бобирьов, С.М. Білаш [та ін.] / Інноваційні технології в організації самостійної роботи студентів медичних освітніх закладів : матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю. – Полтава, 2017. – С. 3-5.
3. Лекція, як основна складова вивчення патоморфології / І. І. Старченко, Н. В. Ройко, Б. М. Филенко [та ін.] // Актуальні питання якості медичної освіти (з дистанційним під'єднанням ВМ(Ф)НЗ України за допомогою відеоконференц-зв'язку) : матеріали XIII Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю. – Тернопіль : ТДМУ, 2016. – Т. 1. – С. 278–279.
4. Проскурня С. А. Методи покращення підготовки до ліцензійного іспиту «КРОК-1» як форма контролю знань студентів на кафедрі патологічної анатомії з секційним курсом / С. А. Проскурня, Б. М. Филенко, Н. В. Ройко // Медична наука в практиці охорони здоров'я : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. – Полтава, 2015. – С. 60–61.

ВЕБ-СЕМІНАРИ ЯК ОПЕРАТИВНИЙ ТА ЕКОНОМІЧНО ДОЦІЛЬНИЙ ЗАСІБ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В ПІСЛЯДИПЛОМНІЙ ОСВІТІ ЛІКАРІВ

Романова А.П.¹, Голованова І.А.², Ляхова Н.О.², Бєлікова І.В.², Хорош М.В.²

Білоруська медична академія післядипломної освіти¹,
Українська медична стоматологічна академія²

Висвітлено питання доцільності застосування в післядипломній освіті лікарів та організаторів охорони здоров'я дистанційних методів і засобів навчання, зокрема онлайн-курсів та онлайн-семінарів.

Ключові слова: післядипломна освіта лікарів, дистанційне навчання, веб-семінар.

The article discusses the feasibility of using distance learning methods and tools for postgraduate education of physicians and health organizers, in particular, online courses and online seminars.

Keywords: postgraduate education of doctors, distance learning, web-seminar.

Післядипломна освіта – це спеціалізоване вдосконалення освіти і професійної підготовки особи шляхом поглиблення, розширення й оновлення її професійних знань, умінь і навичок або опанування іншої професії, спеціальності на основі здобутого раніше освітнього рівня та практичного досвіду [4].

Післядипломна освіта сприяє задоволенню інтересів громадян у постійному підвищенні професійно-кваліфікаційного рівня, системного оновлення і корекції професійної підготовленості фахівців до змінюваних умов функціонування галузі охорони здоров'я, кон'юнктури ринку праці та забезпечує потреби суспільства і держави в конкурентоспроможних фахівцях.

Структура післядипломної освіти охоплює:

– перепідготовку кадрів – здобуття іншої спеціальності на основі наявного освітньо-кваліфікаційного рівня і практичного досвіду;

– підвищення кваліфікації (розширення профілю) – набуття особою здатності виконувати додаткові завдання й обов'язки в межах спеціальності;

– спеціалізацію – набуття особою здатності виконувати окремі завдання й обов'язки, що мають певні особливості в межах спеціальності;

– стажування – набуття особою досвіду виконання завдань та обов'язків із певної спеціальності.

Зміст післядипломної освіти визначається вимогами суспільства до кадрового забезпечення галузі охорони здоров'я з урахуванням перспективи їх розвитку, сучасними вимогами до засобів, форм і методів професійної діяльності на основі освітньо-професійних програм відповідного напрямку підготовки.

Особливості сьогодення висувають до післядипломної освіти лікарів додаткові вимоги. У період реформування галузі зростає потреба в постійному й оперативному навчанні організаторів охорони здоров'я і практичних лікарів щодо змін у нормативно-правовому забезпеченні, нововведень у організації діяльності закладів охорони здоров'я тощо. Стаціонарне навчання на курсах і семінарах вимагає від закладів додаткових видатків на виплати на відрядження і дорогу для співробітників, які їдуть навчатися, що в скрутному економічному становищі досить складно. Розвиток медичної науки, постійна поява нових методик діагностики, лікування, препаратів тощо робить постійне навчання і вдосконалення професійних знань та вмінь особливо актуальним [1]. Важливою особливістю навчального процесу в галузі післядипломної медичної освіти також є тісне поєднання теоретичної та практичної підготовки фахівців, тому велике значення має саме комплексність навчання: використання дистанційних форм на етапі теоретичної підготовки і відпрацювання практичних навичок на клінічних базах стажування. Дистанційні форми освіти не можуть функціонувати самостійно і використовуються в поєднанні з класичними формами навчання [2].

Сучасний стан розвитку інформаційних і комп'ютерних технологій дає змогу розв'язувати всі ці питання безпе-

першого навчання лікарів та організаторів охорони здоров'я. Упровадження інформаційних технологій у систему дистанційного навчання стало одним із пріоритетів модернізації сучасної медичної освіти, спрямованої на підвищення фахового рівня підготовки майбутніх сімейних лікарів, від діяльності яких залежать безпека і здоров'я нації [3].

Можливість підвищення власної кваліфікації за умови взаємовіддаленості учасників навчального процесу постає однією з вагомих переваг дистанційного навчання, що забезпечує можливості для навчання лікарів і керівників у зручному для них місці та в зручний час. У світовій практиці дистанційна освіта успішно розвивається впродовж кількох десятиріч років і визначається ефективною в навчанні дорослих [6].

Одним із засобів дистанційного навчання є вебінар. Вебінар (від англ. Webinar, скор. від web-based seminar), або онлайн-семинар, – це презентації, лекції, семінари чи курси, організовані за допомогою web-технологій у режимі реального часу. Під час вебінару його учасники знаходяться біля своїх комп'ютерів, а зв'язок між ними підтримується через Інтернет за допомогою завантаженого додатку, встановленого на комп'ютері кожного учасника, або через web-додаток.

Головна особливість вебінарів – інтерактивність, можливість демонструвати, віддавати, приймати й обговорювати інформацію, тобто на вебінарах можлива взаємодія лектора з аудиторією.

Технологія вебінарів може використовуватися для ділових нарад, конференцій і презентацій, але в наш час найпоширенішим напрямом використання технології вебінарів стало онлайн-навчання (онлайн-семинари, курси і тренінги) як різновид дистанційної освіти.

Вебінари дають такі можливості:

- багатостороння відео- та аудіоконференція;
- завантаження і перегляд презентацій і відео;
- текстовий чат;
- дошка для малювання;
- опитування;
- демонстрація екрана лекторського комп'ютера слухачам;
- передача прав на керування від лектора слухачам.

Формат вебінарів якнайкраще підходить керівникам закладів охорони здоров'я, організаторам охорони здоров'я різних рівнів, тобто тим, хто часто проводить внутрішні наради з віддаленими колегами і хоче знайти зручний інструмент для зустрічей, а також закладам, які прагнуть постійно підвищувати кваліфікаційний рівень своїх співробітників і уникнути додаткових витрат на відрядження. Витрати на організацію навчального процесу мінімальні: все, що потрібно – це персональний комп'ютер, підключений до мережі Internet, колонки і, за необхідності, – веб-камера.

З огляду на компетентнісні потреби сучасних лікарів, особливо актуальним у контексті забезпечення безперервного професійного розвитку стає самоосвітній компонент [5]. І саме вебінари є оптимальним засобом навчання для тих, хто бажає вчитися й отримувати нові знання шляхом самоосвіти.

– Економія коштів на навчання, не потрібно витратити гроші на проїзд, готель і харчування.

– Економія часу. Технологія вебінарів передбачає навчання короткими сесіями: зазвичай 1-4 години. Не треба витратити час на проїзд, на відрядження тощо. Тобто за допомогою вебінарів можна вчитися практично без відриву від роботи.

– Можливість інтерактивної участі. Учасники вебінару можуть побачити презентації, відео, робочий стіл лектора, ніби перебувають у лекційному залі. Можна задати своє запитання лектору й отримати рекомендацію щодо конкретної ситуації, брати участь у опитуваннях і голосуваннях, висловлюючи свою думку щодо роботи лектора, що покращує сприйняття й засвоєння нових знань.

– Для вебінарів немає кордонів і відстаней. Брати участь у вебінарі можна, перебуваючи де завгодно, – на роботі, у відрядженні, на відпочинку, вдома. Можна слухати лектора, який перебуває в іншому місті або навіть у іншій країні.

– Вебінар – ефективний спосіб навчання. Лікар зможе бути в курсі нових методик, прийомів або знань, підвищуючи свій професіоналізм і особисті якості, отримуючи не загальновідому, а вузьку й ексклюзивну інформацію. Крім того, можна отримати запис вебінару і мати доступ до інформації в будь-який час для уточнення деталей, кращого засвоєння або щоб зробити її доступною для інших колег.

Таким чином, організація і проведення веб-семинарів для дистанційної післядипломної освіти лікарів має низку безперечних переваг для закладів охорони здоров'я і лікарів-слухачів (економія коштів і для закладу, і для слухачів, економія часу на організацію і відсутність потреби у відрядженнях, підвищення доступності навчання, можливість організувати навчання для будь-якої кількості співробітників та в будь-який час, можливість оперативно доносити необхідну інформацію до слухачів тощо) і є оперативним, економічно доцільним та ефективним засобом навчання.

Список використаної літератури

1. Дмитренко М. І. Оптимізація навчання клінічних ординаторів на кафедрі ортодонції / М. І. Дмитренко, Н.В. Куліш, А. М. Білоус // Актуальні питання контролю якості освіти у вищих медичних навчальних закладах : матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю. – Полтава, 2018. – С. 77–78.
2. Ждан В. М. Впровадження дистанційної освіти на кафедрі сімейної медицини і терапії / В. М. Ждан, М. Ю. Бабаніна, М. В. Ткаченко // Медична освіта. – 2017. – № 1. – С. 19–22.
3. Ждан В. М. Інноваційні технології в організації самостійної роботи студентів вищого державного навчального закладу України «Українська медична стоматологічна академія» / Ждан В. М., Бобирьов В. М., Білаш В. М. // Інноваційні технології в організації самостійної роботи студентів медичних освітніх закладів : матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю. – Полтава, 2017. – С. 3-5.
4. Закон України «Про вищу освіту» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37–38, ст.2004). Електронний доступ: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

- Лисенко О. Ю. Післядипломна освіта лікарів: характеристика базових понять / О. Ю. Лисенко // Неперервна професійна освіта: теорія і практика (серія: педагогічні науки). – 2016. – Вип. №3–4 (48–49). – С. 23–28.
- Сисоева С. О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навчальний посібник / С. О. Сисоева. – К.: ВД «Екмо», 2011. – 324 с.

УПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Ряднова В.В., Безега Н.М., Безкоровайна І.М., Воскресенська Л.К., Пера-Васильченко А.В.

Українська медична стоматологічна академія

Наголошено на тому, що сучасний стрімкий розвиток інноваційних засобів навчання потребує впровадження нових технологій у підготовку медичних працівників. Різноманіття таких технологій дає можливість обрати ті, які будуть якнайкраще сприяти вільному доступу студентів до знань і відповідатимуть меті навчального процесу.

Ключові слова: вища медична освіта України, інформаційні технології, Інтернет, платформа «Moodle», електронні бібліотеки, хмарні технології, комп'ютерні тренажери, електронний журнал.

The contemporary rapid development of innovative means of training requires the introduction of new technologies and the training of health workers. The diversity of such technologies makes it possible to choose the ones that will best facilitate the free access of students to know and correspond to the purpose of the learning process.

Keywords: higher medical education of Ukraine, information technologies, Internet, Moodle platform, electronic libraries, cloud technologies, computer simulators, electronic journal.

Згідно з Національною стратегією побудови нової системи охорони здоров'я в Україні на період 2015-2025 рр. зростають вимоги до підготовки лікарів (навчання і підвищення кваліфікації) у медичних ЗВО: забезпечення доступу до дистанційного навчання; впровадження онлайн-технологій навчання, завдяки яким посилюється комп'ютеризація навчального процесу; розв'язання тестів онлайн (ліцензійних інтегрованих іспитів Крок 1, 2, 3, М, Б); проведення веб-симпозіумів; застосування інтерактивних, телекомунікаційних та інформаційно-комунікативних навчальних технологій, комп'ютерних тренажерів, технологій активного й інклюзивного навчання та ін. [1].

Чимало вказаних технологій уже впроваджуються в навчальний процес ЗВО та показали позитивні результати в підготовці майбутніх лікарів, зокрема на кафедрі офтальмології Української медичної стоматологічної академії. Розглянемо деякі з них.

Серед сучасних засобів навчання маємо платформу «Moodle», на якій розміщуються електронні курси з кожної дисципліни, що дає можливість студентам самостійно опрацювати навчальний матеріал. «Moodle» (акронім від Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment – модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище) – це навчальна платформа, призначена для об'єднання педагогів, адміністраторів і учнів (студентів) у одну надійну, безпечну й інтегровану систему для створення персоналізованого навчального середовища. Головним розробником системи став Мартін Дугіамас з Австралії. Перша версія «Moodle» була написана ще 20 серпня 2002 року, а нині система використовується в 197 країнах світу. Типова функціональність «Moodle» охоплює отримання завдань, дискусійні форуми, завантаження файлів, оцінювання, обмін повідомленнями, календар подій, новини й анонси подій (для різних рівнів: сайт, курс, навчальна група), онлайн-тестування, Вікі. У середовищі «Moodle» студенти отримують: 1) доступ до навчальних матеріалів (тексти лекцій, завдання до практичних/лабораторних і самостійних робіт); додаткові матеріали (книги, довідники, посібники, методичні розробки) і засоби для спілкування й тестування «24 на 7»; 2) засоби для групової роботи (Вікі, форум, чат, семінар, вебінар); 3) можливість перегляду результатів засвоєння дистанційного курсу студентом; 4) можливість перегляду результатів тестування; 5) можливість спілкування з викладачем через особисті повідомлення, форум, чат; 6) можливість завантаження файлів із виконаними завданнями; 7) можливість використання нагадувань про події в курсі та ін.

При цьому в середовищі «Moodle» викладачам надається можливість: 1) використання інструментів для розробки авторських дистанційних курсів; 2) розміщення навчальних матеріалів (тексти лекцій, завдання до практичних/лабораторних і самостійних робіт); додаткові матеріали (книги, довідники, посібники, методичні розробки) у форматах .doc, .odt, .html, .pdf, а також відео, аудіо і презентаційні матеріали в різних форматах і через додаткові плагіни; 3) додавання різноманітних елементів курсу; 4) проведення швидкої модифікації навчальних матеріалів; 5) використання різних типів тестів; 6) автоматичного формування тестів; 7) автоматизації процесу перевірки знань, звітів щодо засвоєння студентами курсу і звітів про тестування; 8) додавання різноманітних плагінів до курсу дозволяє викладачу використовувати різноманітні сторонні програмні засоби для дистанційного навчання.

Електронні бібліотеки стали тим важливим веб-ресурсом, завдяки якому студенти отримують необхідні матеріали для навчання і здобуття вищої освіти. Вони становлять собою розподілені інформаційні системи, що дозволяють зберігати і використовувати різноманітні колекції електронних документів (текст, графіка, аудіо, відео і т. ін.) завдяки глобальним мережам передачі даних у зручному для кінцевого користувача вигляді [4, с. 193].

Сучасні електронні бібліотеки набагато підвищують рівень надання бібліотечних послуг, а саме:

1. Сприяють ефективному доступу до наявних електронних інформаційних ресурсів у мережі Інтернет, насамперед до бібліотек і періодичних видань, а також до зарубіжних електронних ресурсів;

2. Забезпечують якісно новий рівень задоволення інформаційних потреб користувачів завдяки використанню новітніх бібліотечно-інформаційних технологій (кількість доступних інформаційних джерел, ступінь їхньої релевантності, актуальність, повнота й оперативність отримання інформації) [4, с. 193 - 194].